

Trosolwg

Mae'r safon hon yn ymwneud â'r gweithgareddau sy'n ofynnol i drin neu waredu bonion coed sy'n cael eu gadael yn dilyn gwaith coed.

Mae hyn yn cynnwys defnyddio triniaethau cemegol a/neu fiolegol ar gyfer bonion a defnyddio cyfarpar modur â llaw neu fecanyddol i waredu bonion. Gall hyn gynnwys defnyddio winshis (sy'n cael eu gweithio â llaw neu â modur) a pheiriannau prosesu bonion.

Gallech fod yn gweithio yn unol â manyleb a roddwyd sy'n diffinio'r dulliau i'w defnyddio, ond bydd disgwyl i chi benderfynu sut i gyflawni'r dulliau hyn ar y safle.

Bydd angen i chi ystyried unrhyw gyfyngiadau sy'n effeithio ar y gwaith, e.e. safleoedd dynodedig, presenoldeb strwythurau rhestredig, bywyd gwyllt, rhywogaethau estron goresgynnol neu rywogaethau gwarchodedig, ac ati.

Mae'n ofynnol i chi osgoi neu leihau difrod i, neu darfu ar, yr ardal gyfagos, gan gynnwys coed, llystyfiant arall, bywyd gwyllt a chynefinoedd, ac i unrhyw strwythurau, ffensys, llwybrau, arwyddion, ffosydd/dyfrffyrdd neu ddraeniau, ac i sicrhau nad yw eich gwaith yn peri risg i ddefnyddwyr eraill y safle.

Wrth weithio gyda chyfarpar a pheiriannau neu gemegion, mae'n rhaid eich bod wedi'ch hyfforddi'n briodol a dylech ddal ardystiad cyfredol, lle bo angen, yn unol â'r ddeddfwriaeth berthnasol.

Mae'n rhaid i'ch gwaith gydymffurfio â'r holl ddeddfwriaeth, codau ymarfer, safonau'r diwydiant a chanllawiau perthnasol

Meini prawf perfformiad

Rhaid i chi allu:

1. cael y wybodaeth berthnasol i gyflawni'r gweithgareddau gwaith yn unol â gweithdrefnau sefydliadol
2. gwirio unrhyw ofynion statudol a allai fod ar waith a all atal neu osod amodau ar y gwaith i'w gyflawni
3. cynnal eich iechyd a'ch diogelwch eich hun ac iechyd a diogelwch pobl eraill bob amser, yn unol â'r ddeddfwriaeth a chodau ymarfer perthnasol
4. asesu'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r safle a'r gwaith sydd i'w gyflawni, cyn dechrau gweithio a thrwy gydol y gweithgaredd, gan wirio a chadarnhau canfyddiadau unrhyw asesiadau risg presennol
5. cadarnhau bod camau rheoli digonol wedi'u rhoi ar waith a bod cynllunio a gweithdrefnau brys yn berthnasol i'r safle wedi'u sefydlu a'u cofnodi
6. dewis y dulliau gweithio mwyaf diogel, gan ddefnyddio dulliau mecanyddol lle bo hynny'n fwy diogel, yn unol â'r risgiau a aseswyd a gweithdrefnau sefydliadol, a chynllunio gwaith yn unol â hynny
7. cadarnhau bod hyfforddiant ac ardystiad perthnasol yn eu lle i ymgymryd â'r gwaith sydd i'w gyflawni, a chydabod y cyfyngiadau ar eich cymhwysedd chi
8. defnyddio dulliau priodol i gyfathrebu'n effeithiol â gweithwyr eraill ac unrhyw un arall sy'n ymwneud â'r gwaith, neu y mae'r gwaith yn effeithio arnynt, yn unol â chanllawiau'r diwydiant a gweithdrefnau sefydliadol
9. cadarnhau bod y cyfarpar diogelu personol (PPE) priodol ar gyfer y gwaith i'w gyflawni yn cael ei wisgo drwy'r amser
10. dewis, paratoi, defnyddio, cynnal a chadw a storio'r offer a chyfarpar sy'n ofynnol yn ddiogel, yn unol â'r gofynion cyfreithiol perthnasol a chyfarwyddiadau'r gwneuthurwr
11. cadarnhau bod yr holl gyfarpar wedi cael ei wirio, ei brofi, lle bo angen, a'i fod yn addas at ei ddiben, yn unol â'r gofynion cyfreithiol perthnasol a chyfarwyddiadau'r gwneuthurwr
12. cynnal diogelwch a diogeledd offer a chyfarpar ar y safle
13. nodi'r bonion coed a'r gwreiddiau i'w trin neu eu gwaredu, ac asesu eu cyflwr
14. lleoli ac osgoi neu ddiogelu gwasanaethau ac eiddo cyfleustodau
15. paratoi bonion coed a gwreiddiau yn unol â'ch asesiad o'u cyflwr ac yn unol â'r wybodaeth a ddarparwyd
16. defnyddio dulliau triniaeth sy'n briodol i gyflwr bonion y coed a'r gwreiddiau a'r

lleoliad, ac yn unol â deddfwriaeth berthnasol, canllawiau'r diwydiant a'r wybodaeth a ddarparwyd

17. defnyddio dulliau gwaredu sy'n briodol i gyflwr bonion y coed a'r gwreiddiau a'r lleoliad, ac yn unol â deddfwriaeth berthnasol, canllawiau'r diwydiant a'r wybodaeth a ddarparwyd

18. llenwi'r twll ar ôl gwaredu gan ddefnyddio'r deunydd priodol

19. gwaredu pob deunydd gwastraff a deunydd dros ben a delio â nhw yn unol â'r gofynion cyfreithiol perthnasol a gweithdrefnau sefydliadol

20. lleihau difrod i'r safle a'r ardal gyfagos, neu darfu arnynt, wrth wneud y gwaith hwn a chadarnhau bod y safle'n cael ei adael mewn cyflwr diogel a thaclus

21. gweithredu agweddau arfer gorau at gynaliadwyedd sy'n briodol i'r gwaith sy'n cael ei gyflawni

22. delio'n effeithiol â phroblemau sy'n codi o fewn cwmpas a chyfyngiadau eich cyfrifoldebau eich hun a rhoi gwybod am broblemau na ellir eu datrys, yn unol â gweithdrefnau sefydliadol

23. cwblhau a storio'r holl ddogfennaeth berthnasol yn unol â gofynion cyfreithiol a sefydliadol

Gwybodaeth a dealltwriaeth

Mae angen i chi wybod a deall:

1. sut i nodi a chael at wybodaeth sy'n berthnasol i'r gwaith gofynnol
2. sut i nodi peryglon ac asesu'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r safle a'r gwaith i'w wneud a phwysigrwydd asesiad risg sy'n benodol i safle a chamau rheoli sy'n briodol i'ch maes gwaith
3. y gweithdrefnau iechyd a diogelwch a'r Systemau Gweithio Diogel perthnasol
4. y cynllunio a'r gweithdrefnau brys sy'n berthnasol i'r safle, pellteroedd y parthau risg a'r rheolaeth ar barthau risg
5. y ddeddfwriaeth, canllawiau'r diwydiant, polisïau, gweithdrefnau a phrotocolau sefydliadol, moeseg busnes a moeseg proffesiynol presennol sy'n berthnasol i'ch maes gwaith ac y mae'n rhaid i chi gadw atynt
6. gofynion cyfreithiol, rhai'r diwydiant a rhai sefydliadol am hyfforddiant ac ardstiad i wneud y gweithgareddau gwaith gofynnol a phwysigrwydd cydnabod eich cyfyngiadau a pheidio ag ymgymryd â gwaith sydd y tu hwnt i lefel eich cymhwysedd
7. pam mae'n bwysig cyfathrebu'n effeithiol â gweithwyr eraill ac unrhyw un arall sy'n ymwneud â'r gwaith, neu y mae'r gwaith yn effeithio arnynt, a'r dulliau cyfathrebu y dylid eu defnyddio
8. yr offer, y cyfarpar a'r cyfarpar diogelu personol (PPE) sy'n ofynnol ar gyfer y gwaith a sut i ddewis, paratoi, defnyddio, gwneud gwaith cynnal a chadw'r gweithredwr a storio'r rhain yn ddiogel, yn unol â'r gofynion cyfreithiol perthnasol, cyfarwyddiadau'r gwneuthurwr a gweithdrefnau sefydliadol
9. y gofynion cyfreithiol am wirio a phrofi cyfarpar a pham mae'n bwysig cynnal a chadw'r holl gyfarpar i safon uchel
10. technoleg a ddefnyddir yn eich maes gwaith a sut i'w defnyddio
11. y defnydd cywir o arwyddion rhybudd a rhwystrau i hysbysu ac amddiffyn pobl eraill tra bydd y gwaith yn cael ei gyflawni
12. sut i nodi ac osgoi neu ddiogelu gwasanaethau ac eiddo cyfleustodau a pham mae hyn yn bwysig
13. sut i ddewis y dull triniaeth neu waredu priodol, ar sail cyflwr presennol bonyn y coed a'r lleoliad
14. dulliau biolegol a chemegol o drin bonyn coeden a sut i nodi pryd ddylai'r dulliau hyn gael eu defnyddio
15. dulliau â llaw neu ddulliau mecanyddol o waredu bonion coed a sut i nodi pryd

dylai'r dulliau hyn gael eu defnyddio

16. pryd dylid defnyddio winsh i waredu bonion coed, angori'r winsh yn gywir ac a yw cydrannau'r winsh yn gydnaws

17. y deunyddiau y gellir eu defnyddio i lenwi'r twll yn dilyn gwaredu a pham na ddylid defnyddio blawd llif

18. y dulliau cywir o ddelio â deunydd gwastraff a deunydd dros ben yn unol â gofynion cyfreithiol perthnasol a gweithdrefnau sefydliadol

19. effaith bosibl y gwaith ar y safle a'r ardal gyfagos a sut gellir lleihau'r effaith hon

20. eich cyfrifoldeb chi a chyfrifoldeb y sefydliad am amddiffyn yr amgylchedd a gweithio'n gynaliadwy

21. y problemau a all godi wrth drin neu waredu bonion coed, y camau i'w cymryd a'r gweithdrefnau sefydliadol ar gyfer rhoi gwybod am broblemau na ellir eu datrys

22. cwmpas a chyfyngiadau eich cymhwysedd, eich cyfrifoldebau a'ch atebolrwydd

23. y gofynion cyfreithiol a sefydliadol ar gyfer cwblhau a storio dogfennaeth

Cwmpas/Ystod

Mae dulliau gwaredu bonion yn cynnwys:

- cloddio'r bonyn o'r ddaear – â llaw neu yn fecanyddol
- malu'r bonyn yn fân
- lloggi'r bonyn (lle bo'n ddiogel ac yn gyfreithlon gwneud hynny)
- defnyddio triniaeth gemegol

Geirfa

Gallai **gwybodaeth** sy'n ofynnol i gyflawni gweithgareddau gwaith gynnwys:

- lluniadau
- cynlluniau
- amserlenni
- manylebau
- datganiadau dull
- Gweithdrefnau Gweithredu Safonol (SOPs)
- canllawiau'r gwneuthurwr
- gofynion y cwsmer
- gofynion sicrhau ansawdd
- safonau'r diwydiant (e.e. Safonau Prydeinig)
- cyfarwyddiadau ar lafar neu yn ysgrifenedig
- canllawiau'r diwydiant (e.e. FISA)

Mae **gweithdrefnau sefydliadol** yn cyfeirio at weithdrefnau sydd wedi'u gosod gan y sefydliad sy'n eich cyflogi neu'r sefydliad rydych chi'n gwneud y gwaith ar ei ran (y cleient neu'r cwsmer)

System Weithio Ddiogel (SSoW) – dyma ddull gweithio sy'n rhoi mesurau rheoli ar waith sy'n deillio o asesiad risg, er mwyn rheoli peryglon a nodwyd, a rhennir y mesurau hyn yn bedair elfen: person diogel; cyfarpar diogel; lle diogel; ac arfer diogel.

Datblygwyd gan Lantra

Fersiwn rhif 3

Dyddiad cymeradwyo 30 Ebr 2024

Dyddiad Adolygu Dangosol 30 Ebr 2029

Dilysrwydd Ar hyn o bryd

Statws Gwreiddiol

Sefydliad cychwynnol Lantra

RCU gwreiddiol LANTw16

Galwedigaethau perthnasol Coedyddiaeth a choedwigaeth, Garddwriaeth

---

Cyfras/Set Gwaith coed

Geiriau Allweddol trin; gwaredu; bonion; gwreiddiau; coeden
